

1. GIPUZKOAKO GENERO-ADIERAZLEEN BENCHMARKING-AZTERKETA, EUOPAR BATASUNA ERREFERENTZIATZAT HARTUTA

Azken urteetan Gipuzkoako gizon eta emakumeen arteko berdintasunari buruzko erreferentziazko adierazleen bilakaerak, oro har, ibilbide positiboa izan du, emakumezkoen jatorrizko egoera okerragotik abiatuta, beti ere. Hala ere, oraindik ere urrats asko eman behar dira benetako egoera parekidea lortzeko eta mendeetako bazterketa egoeraren ondorioak gainditzeko. Horrez gain, azken urteotako krisi ekonomikoaren ondorioz, gizartearen sektore guztiak kaltetuak izaten ari dira, langabezia areagotuz, ongizate estatuko zenbait zerbitzuetan murrizketak ezarriz, zeharkako zergak handituz... Gainera, errenta maila baxuko eta babesik gabeko pertsonengan eragina askoz kaltegarriagoa izaten ari da, jakin dakigularik, pobreziaresa tasa neurtzeko erabiltzen dugun adierazleak emakume eta gizonen arteko arraila altua erakusten duela.

Europako datuekin konparaketa egiten hasi aurretik, Gipuzkoako populazioaren oinarritzko datu batzuk aztertuko ditugu. 2017ko urtarrilaren 1ean 712.801 biztanle zituen Gipuzkoak; horien %19,3k 19 urte edo gutxiago zituen; %59,1ek, berriz, 20 eta 64 urte bitarteko tartean zeuden; eta azkenik, biztanleria osoaren %21,6k 65 urte edo gehiago zituen.

2.1. TAULA. Gipuzkoako biztanleak adin tarte eta sexuaren arabera (2017/01/01)

	0 - 19		20 - 64		>= 65		Guztira	
Emakumeak	66.799	48,6	209.294	49,7	88.235	57,3	364.328	51,1
Gizonak	70.628	51,4	212.202	50,3	65.643	42,7	348.473	48,9
Guztira	137.427	100,0	421.496	100,0	153.878	100,0	712.801	100,0

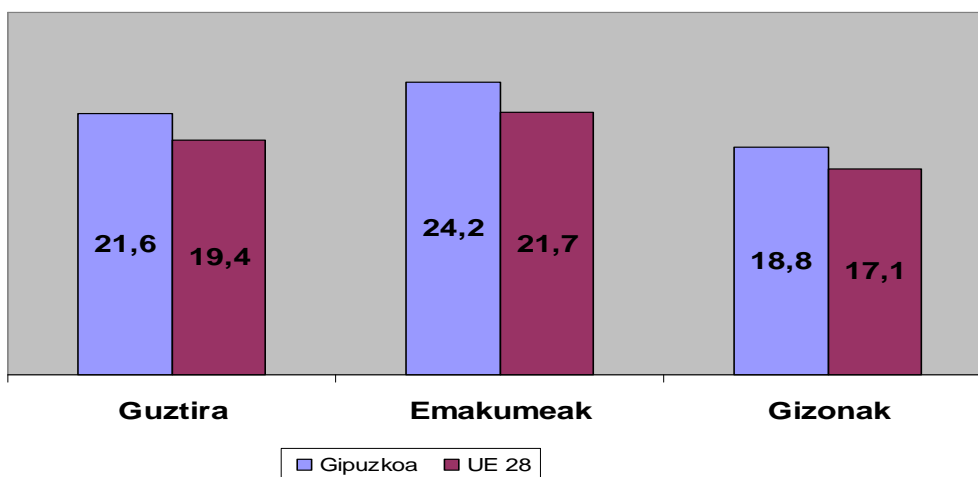
Sexuaren arabera, 364.328 emakumeak ziren (%51,1), eta beste 348.473 gizonetzkoak (%48,9). Adina eta sexuaren arabera sailkatuta portzentajeak nabarmen aldatzen dira:

- 0-19 urte bitartean, gizonezkoak zertxobait gehiago dira: %51,4.
- Berdin gertatzen da 20-64 urte bitartean: gizonezkoak %50,3 dira.
- Baina 65 urte edo gehiagokoen tartean datuak aldatu egiten dira: emakumeak populazio tarte horren %57,3 dira eta gizonezkoak %42,7.

Gipuzkoan adinekoen pisua handia da biztanlerian: hori ondorioztatu daiteke EB28ko bataz besteko datuekin alderatuta. Gipuzkoan, 65 urte edo gehiagoko biztanleak populazio osoaren %21,6 dira eta Europan, berriz, %19,4, hau da, 2,2 puntuko aldea dago. Alde hori, oraindik nabarmenagoa da emakumeen kasuan (2,5 puntu: %24,2 Gipuzkoan eta %21,7 UE28n); gizonezkoetan, berriz, aldea 1,7 puntukoa da (Gipuzkoan %18,8 dira eta UE28n %17,1). Honek zerikusia du Gipuzkoan bizi itxaropena oso altua izatearekin, emakumeen kasuan 87 urte arteraino iristen baita azken datuen arabera eta gizonezkoen kasuan 81 urte arteraino. UE28ko herrialdeentzat, aldiz, emakumeen kasuan 84 urte arteraino iristen da eta 78 urte arteraino gizonezkoentzat. Honek zera erakusten du: adinekoei zuzendutako politika publikoen beharrak (zaintza, diru sarrerak, e.a.) garrantzi berezia izan behar duela aldundiaren egitasmoetan.

2.1. GRAFIKOA. 65 urtetik gorako biztanleriaren pisua biztanleria osoan

Iturria: Eustat eta Eurostat.

Europar Batasuna erreferentziazat hartuta egin behar dugun benchmarking edo alderaketa honetan 6 arlo aztertuko ditugu: denboraren erabilera; enplegua; prestakuntza eta prestakuntzarako sarrera; errenten desberdintasuna; erabakiak hartzeko alorra; eta emakumeen kontrako indarkeria.

1.1. Denboraren erabilera

Nabarmenak dira genero ikuspuntutik topatzen diren desberdintasunak denboraren erabileraren aldetik. Datuak ditugun herrialde guztietan emakumezkoek gizonzkoek baino denbora gehiago jarduten dute etxeko eta zaintza lanetan eguneko. Hala ere, Gipuzkoan diferentzia hau nabarmen txikitu da azken bost urteotan, EB batez bestekoaren azpitik nabarmen kokatu delarik. Horrela, Gipuzkoako emakumeek gizonzkoek baino 1 ordu eta 54 minutu gehiago eskaintzen diote egunero zaintza eta etxeko lanei 2013an, bost urte lehenago 2 ordu eta 28 minutuko aldea zegoelarik.

Aisiari dagokionez, berriz, justu kontrakoa gertatzen da: herrialde guztietan gizonzkoek emakumezkoek baino denbora gehiago eskaintzen diote aisiari. Batez beste, 3 ordu laurden gehiago eskaintzen diote Europan, Gipuzkoan bezalatsu. Hala ere, aipatu beharra dago EAEko eta Gipuzkoako emakumeak Europako herrialdeetatik (datuak ditugunetatik, behintzat) aisiari denbora gehien eskaintzen diotenak direla (baita gizonak ere). Emakume eta gizonen arteko arrailaren arrazoi nagusienetakoa aurretik aipatutako zaintza eta etxeko lanei eskainitako denboran ematen den arrailean bertan daukagu: aisiarako aukera murriztagoa dute, oro har, emakumeek, lan erreproduktiboaren ardurua nagusia jasaten baitute.

EAEko biztanleria landunaren gainean berriki argitaratu diren datuei ⁽¹⁾ dagokionez, gainera, egunean etxeko eta zaintza lanei eskainitako ordu kopuruak aztertzen baditugu, emakume eta gizonen arteko arraila 4 ordukoa dela ikus dezakegu. Hau da, lanean ari den biztanleriaren artean are handiagoa da arraila.

⁽¹⁾EUSTAT. Lana, familia eta norberaren bizitza uztartzea

1.2. Enplegua

Enplegurako sarrera urriagoa da emakumeen artean. 2017an Gipuzkoan 20-64 urte bitarteko emakumezkoen okupazio tasa %68,7koa zen, eta gizonezkoena %76,4 (7,7 puntutako aldea). Halere, Europako batez bestekoa baino txikiagoa da (11,5 puntu). Azken datuen arabera, Gipuzkoan okupazio tasaren aldea 1,5 puntutan jaitsi da 2016tik 2017ra, eta Europan, aldiz, 0,1 puntu bakarrik jaitsi da.

Emakumeen enplegua sektoreka aztertzen badugu, zera ikus daiteke: emakume landunen %88,6 zerbitzuen sektorean ari da lanean. Industria sektorean desoreka nabarmena da: bertan gizonen %35,0ak lan egiten duen bitartean, emakumezkoen %9,4ak besterik ez du lan egiten. Eraikuntza ere ageri da desberdintasuna: gizonen %8,9ak lan egiten du sektore honetan, baina emakumezkoen %1,4ak besterik ez. Banaketa hau, gainera, egonkorra da urteetan zehar, estrukturala dela esan daiteke.

2.2. TAULA. Biztanleria landunaren banaketa sektore eta sexuaren arabera

	2015
Emakumeak	
Nekazaritza	0,6
Industria	9,4
Eraikuntza	1,4
Zerbitzuak	88,6
Guztira	100,0
Gizonak	
Nekazaritza	2,1
Industria	35,0
Eraikuntza	8,9
Zerbitzuak	53,9
Guztira	100,0

Eustat. Lan Merkatuaren Zentsua 2015

Bestalde, azpimarratzekoa da emakumeek proportzio handiagoan burutzen dituztela lanaldi partzialeko lanak: soldatapeko lanean ari diren emakumeen %24,1ak, eta gizonezkoen artean %7,8 besterik ez. Beraz, arraila 16,3 puntutakoa da.

Nabarmentzekoa da Europa mailan lanaldi partzialean ari diren emakume portzentajea (%31,4) Gipuzkoako baino handiago dela, eta gizonen artea, berriz, antzekoa da. Baina European emakume eta gizonen arraila are handiagoa da, hor ere genero desberdintasuna errotuta baitago, gurean bezalatsu.

Susperraldi ekonomikoko azken urte hauetan, nabaria da gizonezkoen enplegurako sarrera areagotu egin dela, emakumezkoetan geratu egin den bitartean. Ondorioz, okupazioan dauden aldeak handitu egin dira, eta, era berean, langabezia-tasen arteko aldeak ere handitu egin dira. 2007an krisia hasi zenean, gizonezkoen langabezia-tasa emakumezkoena baino gehiago handitu zen. Horrela, 2009tik 2013 arte emakumezkoen langabezia-tasa gizonezkoena baino txikiagoa izan zen. Baina susperraldi ekonomikoa hasi denean joera hori aldatu egin da.

Okupazio tasa txikiagoa izateak, eta aldi berean, lanaldi partziala gehiago erabiltzeak, zerikusia du aurreko puntuan aipatu ditugun denboraren erabileraren datuekin: emakumeek denbora gehiago ematen dute zaintza eta etxeko lanetan, eta ondorioz, denbora gutxiago dute lan merkatuan parte-hartzeko, besteak beste.

1.3. Prestakuntza

Emakumeek, batez beste, hezkuntza maila altuagoa lortzen dute. Gainera, arraila emakumeen aldekoa izateaz gain, Gipuzkoako emakumeek lortutako mailaren bilakaera positiboa da.

Europa 2020 strategiaren barruan, unibertsitate mailako ikasketak dituen 30-34 urteko populazioaren pisua adierazle moduan topa dezakegu. Gipuzkoa mailan, adin tarte horretako emakumezkoen %57ak ditu unibertsitate ikasketak, EB-28an %45ekoa izanik hauen pisua. Beraz, egoera oso baikorrean aurkitzen gara prestakuntzaren arloan. Gizonekiko arraila, gainera, nabarmena da adierazle honetan: Gipuzkoako 30-34 urteko gizonen %36ak ditu unibertsitate ikasketak, hau da, 21 puntutako arraila dago (EB-28an 10 puntutakoa da).

Dena den, ingeniaritza eta zientzietako ikasketei dagokionez, emakumeen presentzia txikiagoa da; eta Gipuzkoan industriak duen pisua kontuan hartuta, horrek beraien lan merkaturako sarbidea mugatzen du.

2.3 TAULA. Unibertsitate ikasketa bukatutako ikasleen ehunekoa, sexuka (2016/17 ikasturtea)

	Gizonak	Emakumeak	Guztira
Arteak eta humanitateak	36	64	100
Zientziak	43	57	100
Osasuna	24	76	100
Gizarte eta juridikoak	38	62	100
Ingeniaritza eta arkitektura	71	29	100

1.4. Errenten banaketa

Bloke honek desoreka nabarmena erakusten du gizon eta emakumeen artean. Emakumezkoek errenta txikiagoak jasotzen dituzte eta egindako lanagatik diru-sarrera gutxiago lortzen dute; beraz, kopuruari dagokionez, aldeak nabarmenak dira. Esaterako, azken datuen arabera (2016ko Pertsona Fisikoen Errentaren gaineko Zerga), emakumeek aitortutako batez besteko errenta 16.738 eurokoa da, eta gizonezkoena, berriz, 27.305 eurokoa; hau da, 10.567 euroko aldea dago.

2.4 TAULA. PFEZ aitortzaileen batez besteko errenta sexuka

	Emakumeak		Gizonak		Arraila	
2009	15.468		25.865		40,2	
2010	15.161	-2,0	26.058	0,7	41,8	+1,6p.p.
2011	15.604	2,9	26.193	0,5	40,4	-1,4 p.p.
2012	14.987	-4,0	25.080	-4,2	40,2	-0,2 p.p.
2013	14.921	-0,4	25.080	0,0	40,5	+0,3 p.p.
2014	15.681	5,1	25.829	3,0	39,3	-1,2 p.p.
2015	16.280	3,8	26.607	3,0	38,8	-0,5 p.p.
2016	16.738	2,8	27.305	2,6	38,7	-0,1 p.p.

zenbatekoak eurotan

(*) Batez besteko errentaren kalkulua: Emakume eta gizonen batez besteko errenta kalkulatzeko, banakako aitortzen eta familia unitatean sartu gabekoen aitortzen, aitortzaile bakarrek direnez, bakoitzari dagokion sexua egotzi zaie. Baterako aitortzen, ordea, -bi ezkontide dauden kasuetan- bi aitortzaile hartu dira kontutan eta bakoitzari bere laneko eta jardueretako errentak egotzi zaizkie, kapitalaren errentak erdibana egin diren bitartean.

Aurreko taulak erakusten dituen errenta desberdintasunak ulertze aldera, zenbait faktore eduki behar dira kontutan: lehenik eta behin, aurretik aipatu dugun moduan, emakumeen portzentaje altuago batek egiten du lan lanaldi partzialean. Bestalde, asko dira oraindik soldatapeko lanik ez duten emakumeak, senarrek baterako aitortpena egiten dutenak. Horien kasuan, aitortzaile moduan kontutan edukitzen dira, baina beraien errenta maila oso baxua da (bikotearen kapital etekinen erdia, hain zuzen ere). Eta azkenik, sexuaren arabera lanaren sektorekako banaketa dela-eta, feminizatutako sektoreak tradizionalki soldata baxuagokoak izan dira (zaintza lanak, merkataritzako lanak, bulegokoak,...).

Bestalde, pobrezia adierazleak erakusten dute horrek neurri handiagoan eragiten dietela emakumeei (AROE tasa %21,5 da emakumeentzat eta %17,5 gizonentzat). Europan, pobrezia eta bazterketa arriskuan dauden emakumeen proportzioa handixeago bada ere (%24,4), gizonentzat (%23,0) aldea txikiagoa da (1,4 puntu).

1.5. Erabakiak hartzeko alorra

Alor honi dagokienez, esan beharra dago oraindik egiteko asko dagoela, nahiz eta aurrerapenak, gehienbat esparru publikoan, enpresaren eremuan desorekak jarraitu egiten baitute.

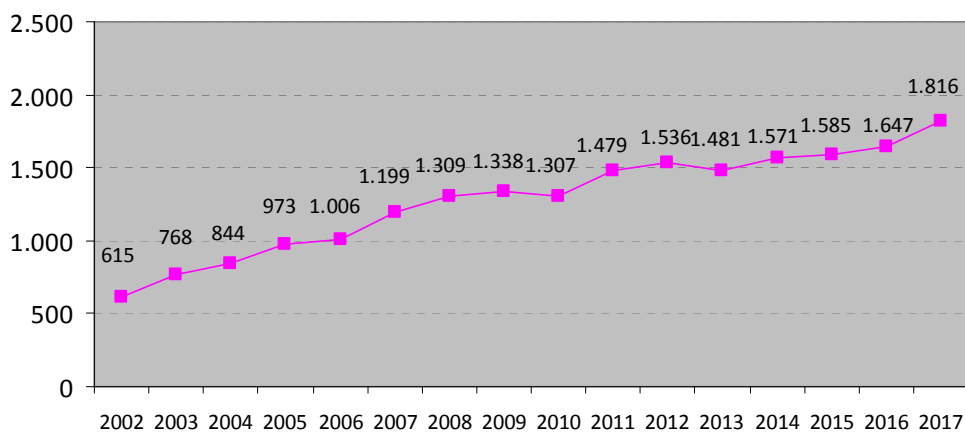
Enpresen zuzendaritza karguei buruzko azken datuek (Lan Merkatuaren Zentsua, 2012) erakusten dute emakumezkoen parte hartzea handitu egin dela krisi garai honetan: 2008 urtean %28,8 ziren zuzendaritza karguetan zeuden emakumeak, eta 2012an, aldiz, %32,7ra igo da proportzio hau.

Beraz, Europako Parlamentuak onartutako txostenean adierazten zuen helburutik gertuago gaude: hots, emakumeen parte hartzea zuzendaritza karguetan 2020 urterako %40ra handitzea. Horretarako, burtsan kotizatzen duten enpresetan behinik behin, kuotak ezartzea proposatu zuen.

1.6. Emakumeen aurkako indarkeria matxista

Emakumeen aurkako indarkeriaren datuak larriak izaten jarraitzen dute. Azken hamasei urteetan genero-indarkeriaren biktimen kopurua ia-ia hirukoiztu egin da. 2017an biktima kopurua 1.816ra heldu da.

2.2. GRAFIKOA. Genero indarkeriaren biktimak Gipuzkoan

Iturria: Eusko Jaurlaritza. Segurtasun Saila. Segurtasunaren Koordinaziorako Zuzendaritza.

2.5. LABURPEN TAULA: Gizon eta emakumeen arteko berdintasuna Gipuzkoan eta Europan

	Gipuzkoa	EB-28	Benchmarking
DENBORAREN ERABILERA			
Zaintza eta etxeko lanei eskainitako denbora 2013(emakumeen denbora – gizonezkoena; oo:mm)	+1 ordu 45 min	+2 ordu 15 min ⁽¹⁾	++
Aisiari eskainitako denbora (emakumeen denbora – gizonezkoena; oo:mm)	- 42 min	- 44 min ⁽¹⁾	+
ENPLEGUAREKIKO HARREMANA			
Emakumezkoen okupazio-tasa. 20-64 urte (2017)	%66,4	%65,3	+
Okupazio-tasa: gizon eta emakumeen arteko arraila (2017)	9,2 p.p.	11,6 p.p.	++
Emakumezkoen langabezia-tasa. (2017)	%11,9	%8,7	--
Langabezia-tasa: gizon eta emakumeen arteko arraila 2017	+ 1,8 p.p.	+ 0,4 p.p.	--
Lanaldi partzialean lan egiten duten emakumeak (2016)	%22,3	%32,1	--
Lanaldi partziala: gizon eta emakumeen arteko arraila 2016	18,0 p.p.	23,3 p.p.	+
PRESTAKUNTZA ETA PRESTAKUNTZARAKO SARRERA			
Gutxienez bigarren hezkuntzako ikasketak dituzten 20-24 urteko emakumeak (EAE. 2014)	%86,6	%84,7	+
Unibertsitateko ikasketak dituen 30-34 urte bitarteko biztanleria: emakumeak (Gipuzkoa. 2012)	%55,0	%41,0	++
ERRENTEN DESBERDINTASUNA			
Emakumezkoen pobrezia eta bazterketa arriskuaren AROPE (2014)	%21,5	%24,4	+
Pobrezia eta bazterketa arriskuaren AROPE tasa: gizon eta emakumeen arteko arraila (2014)	4,0 p.p.	1,4 p.p.	--
ERABAKIAK HARTZEKO ALORRAK			
Emakumezkoak Parlamentuan (2012)	53,0 %	25,0 %	++
Emakumezkoak Gobernuan (2012)	50,0 %	24,0 %	++
Emakumezkoak enpresa zuzendaritza-karguetan (LMZ-Eskaria. 2012) ⁽³⁾	29,0 %	33,0 %	-

Oharra: +/-/= ikurrak gizon eta emakumeen arteko berdintasunean gaur egungo egoera edo azken urteetako bilakaera aldeko/kontrako/berdina adierazten du. : Ez dago emaitzarik/ ezaugarri bereizgarririk gabeko emaitza.

Iturria: Eustat, Eurostat, Gipuzkoako Foru Aldundia, Eusko Jarularitza eta EIN-k argitaratutako datuetan oinarritutako emaitzak.

(1) Europako batez bestekoa datuak aurkeztu dituzten 14 herrialdeena da (13 herrialdek ez dute estatistikarik aurkeztu).